

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, ט"ז אב התשפ"ו

חולין צ"א – איסור הגיד הימני, ואגדות על יעקב אבינו

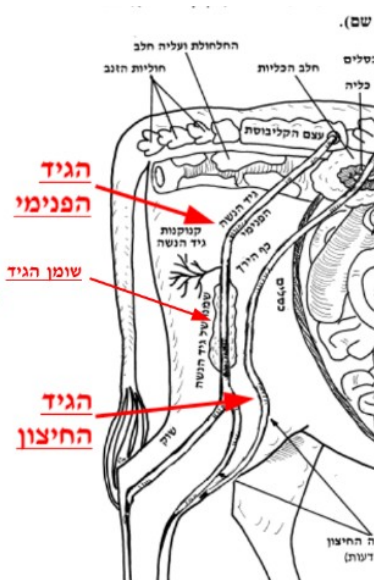
שאלות:

1. עודד אכל שומן של גיד הנשה, האם הוא חייב מלקות?

איסור הגיד הימני

הגמרא ממשיכה לברר את שיטת רבי יהודה האם הוא מסתפק איזה מהגידים אסור, או שברור לו שהגיד הימני הוא אסור. הגמרא ניסתה להביא ראיה מקרבן פסח שרבי יהודה מסתפק, אחרת לא ברור למה הברייתא אמרה ששני הגידים של הקרבן נשרפים. והגמרא מביאה שתי דחיות נוספות לראייה:

- רב אשי מסביר** שהבריייתא שאומרת ששני הגידים נשרפים עוסקת בשומן הגיד. השומן מותר מן התורה ולכן לא זורקים אותו לאשפה, אבל "ישראל קדושים נהגו בו איסור", ולא אוכלים אותו, ולכן הוא נשרף כנותר.

- **רבינא מסביר** שמדובר בגיד החיצון (הסמוך לבשר). על פי דברי **רב יהודה בשם שמואל**, יש שני גידים: הגיד הפנימי (הסמוך לעצם ונקרא פנימי כי הוא בצד שקרוב לירך השניה) אסור מהתורה ולוקים עליו; והגיד החיצון שבו עוסקת הבריייתא אסור מדרבנן בלבד ולא לוקים עליו. ומהתורה הוא מותר ולכן נשרף כנותר.

הגמרא מנסה לפשוט את השאלה משתי ברייתות דומות, את ההוכחה מהראשונה היא דוחה בצורה מאד דומה לסוגיא שראינו בדף פב, אבל הגמרא פושטת את השאלה מהברייתא השניה שאומרת:

שאדם שאכל שני גידי הנשה משתי ירכיים של שתי בהמות שונות – רבי יהודה מחייב אותו בארבעים מלקות בלבד.

- מכיוון שהברייטא מציינת "משתי בהמות", מדובר בשתי ירכיים ימניות (איסור ודאי). הוא פטור מ 80 מלקות לרבי יהודה לא מחמת ספק, אלא מפני שבגיד השני לא היה שיעור כזית (ורבי יהודה סובר שאין לוקים על גיד הנשה בפחות מכזית). מכאן מוכח שפשוט וברור לרבי יהודה שאיסור גיד הנשה מן התורה הוא בירך ימין בלבד.

○ והגמרא מסבירה מדוע **רבי יהודה** סובר שדווקא ימין הוא שאסור:

- **רבא** לומד מהמילה "הִירָךְ" – בה"א הידיעה הירך המיומנת והחשובה ביותר, שהיא ירך ימין. **חכמים** שחולקים דורשים שהמילה באה להורות על הגיד הפנימי הגדול שמתפשט בכל הירך.
- **רבי יהושע בן לוי** לומד מהפסוק "בְּהֶאֱבֹקוּ עִמּוֹ" – דרך הנאבקים חזיתית לחבק זה את זה, וידו הימנית של המלאך הגיעה אל ירכו הימנית של יעקב מאחור.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
 - **רבי שמואל בר נחמני** מסביר שהמלאך נדמה ליעקב כגוי, ויעקב סמך אותו לימינו כדי להגן על עצמו. **רב שמואל בר אחא** בשם **רבא בר עולא** מסביר שהמלאך נדמה לו כתלמיד חכם, ויעקב הלך לשמאלו כדרך כבוד לרב. בשני המקרים נפגעה ירך ימין של יעקב.
 - דעת **חכמים** שסוברים ששתי הירכיים אסורות היא: שהמלאך בא מאחורי יעקב ופגע בשתי הירכיים יחד. את הפסוק "בהאבקו עמו" הם דורשים כדרשה אחרת של **רבי יהושע בן לוי** שהעלו אבק מרגליהם עד כיסא הכבוד.
 - **רבי יהושע בן לוי**: **אומב** שהגיד נקרא "גיד הנשה" מפני שנשה (עקר וקפץ) ממקומו.
 - **רבי יוסי ברבי חנינא**: לומד מהפסוק "דָּבַר נִשְׁלַח ד' בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל", שהאיסור שנשלח ביעקב פשט בכל כלל ישראל. וכן יוסף אמר למשרתו "וּטְבַח טְבַח וְהָכֵן" – להסיר את גיד הנשה לעיני אחיו, כדעה שאיסור גיד הנשה נאסר כבר לבני נוח.
2. הרב יואל עושה ריצת ערב מחוץ ליישוב, הוא מסתכן?

אגדות יעקב אבינו

- בהמשך למאבק של יעקב במלאך הגמרא מביאה אגדות נוספות על יעקב אבינו, **רבי אלעזר** דורש את הפסוק "וַיִּתֶּר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ" – שיעקב נשאר מעבר לנחל בשביל פכים קטנים. מכאן שהצדיקים חביב עליהם ממנום יותר מגופם, לפי שאין פושטים ידיהם בגזל וכל נכסיהם הושגו ביושר.
- **רבי יצחק** הביא ראיה מיעקב שהזקק בלילה עד עלות השחר, שתלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה מפני המזיקים, **רבי אבא בר כהנא**, **רבי אבהו** ו**חכמים** מביאים ראיות נוספות לכך מפסוקים שונים (בועז שנשאר בגורן, אברהם בעקידה שהשכים רק בבוקר, יוסף בשכם). **רב** מביא ראיה מכך **שרבי עקיבא שאל** את **רבן גמליאל ורבי יהושע** באיטליז של אימאום על הפסוק "וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ" – וכי לכל העולם לא זרחה? **רבי יצחק משיב** שהשמש ששקעה עבורו מוקדם כשהגיע לחרן, וקפצה לו הדרך בחזרה כשהוא הבחין שהוא לא עצר בהר המוריה להתפלל כאבותיו. ואז השמש שקעה מוקדם כדי שילון בבית אל – ועכשיו השמש זרחה עבורו מוקדם כדי לרפאותו. מכאן הוכחה שמששקעה החמה יעקב לא המשיך ללכת, ורק כשזרחה עבר את פנואל, ולא יצא בלילה.
- האבנים שיעקב שם תחת מראשתיו רבו זו עם זו על מי יניח הצדיק את ראשו, ונעשה להן נס ונבלעו כולן לאבן אחת.
- רוחב הסולם היה 8,000 פרסאות (4 מלאכים שעלו וירדו יחד, כשרוחב כל מלאך 2,000 פרסאות). המלאכים ראו את דיוקנו של יעקב למעלה בכסא הכבוד ולמטה וקינאו בו וביקשו לסכנו, והקדוש ברוך הוא ניצב עליו לשומרו.
- הקדוש ברוך הוא קיפל את כל ארץ ישראל תחת יעקב אבינו כדי שתהיה נוחה ליכבש לבניו, כמו ארבע אמותיו.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
3. למה המלאך שנאבק עם יעקב, ביקש שיעקב ישחרר אותו ?

שירת מלאכי השרת מול שירת בני ישראל

- הגמרא ממשיכה את האגדות: המלאך ביקש מיעקב "שְׁלַחְנִי כִּי עֲלֶה הַשָּׁחַר" מפני שהגיע זמנו לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא לראשונה מאז שנברא.
- **רב חננאל אמר בשם רב:** ששלוש כתות חדשות של מלאכים נבראות בכל יום (רבינו גרשום), ואומרות שירה: כת אחת אומרת "קדוש", כת שנייה "קדוש", וכת שלישית "קדוש ד' צְבָאוֹת". ולכן המלאכים שנבראו מששת ימי בראשית לא מספיקים לומר שירה אלא פעם אחת. הגמרא מקשה על זה מברייטא ומתקנת שכת אחת אומרת "קדוש", כת שנייה "קדוש קדוש", וכת שלישית "קדוש קדוש קדוש ד' צְבָאוֹת".
- בנוסף הברייטא אומרת, שישראל אומרים שירה בכל שעה, ואילו מלאכי השרת לא אומרים שירה אלא פעם אחת ביום (או בשבוע, בחודש, בשנה, ביובל, או פעם אחת בעולם).
 - ישראל מזכירים את שם ד' לאחר שתי תיבות ("שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ד'"), והמלאכים לא מזכירים את שם ד' אלא לאחר שלוש תיבות "קדוש קדוש קדוש ד'".
 - מלאכי השרת לא אומרים שירה למעלה עד שקודם לכן יפתחו ויאמרו ישראל שירה למטה, שנאמר: "בֶּרֶךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כְּכִדְּבִי בְּקֶרֶךְ" (ישראל המשולים לכוכבים) ורק אז "וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים" שזה המלאכים.

הגמרא תמשיך את הנושא בדף הבא.